

Position Paper

Begroting SZW

Opmerkingen van de VNG op de begroting SZW

In week 48 (29 november – 1 december) behandelt u de begroting SZW (36200-XV) De VNG vraagt uw aandacht voor de volgende onderwerpen:

1. Iedereen is nodig
 - Omscholing naar transitie sectoren.
 - Extra reïntegratiemiddelen voor doelgroep met grote afstand tot de arbeidsmarkt.
 - Investeer in vakmanschap.
2. Lange termijn visie op het gebied van bestaanszekerheid en arbeidsmarkt:
 - Zorg voor een lange termijn visie naast het aanpakken van de verschillende crises.
3. Uitvoering gemeenten staat onder druk
 - De druk op gemeenten is dusdanig hoog dat de grens van uitvoerbaarheid is bereikt.
 - Verantwoordelijkheid voor de aanpak van (landelijke crises) moet in eerste instantie bij het Rijk en landelijke uitvoeringsorganisaties liggen.
4. Energietoeslag
 - De huidige financiële middelen die toebedeeld zijn aan gemeenten voor de uitvoering van de energietoeslag zijn niet toereikend.
 - Er dient een oplossing te komen voor studenten die met hoge energielasten kampen.
5. Verhoging wettelijk minimum loon (WML)
 - De VNG maakt zich zorgen over de effecten van het stijgende WML op de betaalbaarheid van sociale werkvoorziening, beschut werk en loonkostensubsidie.
6. Aanpassing toeslagenstelsel
 - Met de voorgestelde wijziging van de huurtoeslag zal een grote groep huurders er financieel op achteruit gaan.
 - Met de voorgestelde aanpassing van de kinderopvangtoeslag dreigt opvang onbetaalbaar te worden voor inwoners met een minimum inkomen.
7. Sociale werkbedrijven
 - VNG, Cedris, FNV en CNV dringen aan op ruimer budget voor de uitvoering van de Cao's SW en Aan de Slag en willen daarover zo spoedig mogelijk met minister Schouten in overleg.
8. Asbest
 - Werk interbestuurlijk samen aan de maatschappelijke opgaven.
 - Voer de motie-Smals c.s. zo snel mogelijk uit en gebruik de aanbevelingen van het rapport van het NSOB uit 2020 en rapporteer aan de Kamer.

1. Iedereen is nodig

De grote transities vragen van de beroepsbevolking nieuwe vaardigheden om de overstap te kunnen maken naar transitiesectoren. In deze transitie zijn extra publieke middelen nodig om op tijd inwoners klaar te hebben om de overstap te maken naar een kraptesector. Met sociale partners en UWV willen we hierin de regionale werkcentra ondersteuning bieden om te investeren in de beroepsbevolking.

Ondanks de krapte op de arbeidsmarkt staan nog veel inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt langs de kant. Ondanks de afgenomen reïntegratiemiddelen is het gemeenten gelukt om inwoners met een korte afstand tot de arbeidsmarkt steeds sneller weer aan het werk te krijgen. Voor de doelgroep met een grotere afstand tot de arbeidsmarkt lukt dit nog niet. Met middelen voor langere trajecten kunnen ook deze inwoners een bijdrage leveren aan de samenleving.

De overheid dient te blijven investeren in het versterken van het vakmanschap van de uitvoerend professionals. Alleen met vakkundige professionals in de praktijk kunnen belangrijke principes als vertrouwen, de menselijke maat en maatwerk stevig worden verankerd in de uitvoering van de Participatiewet.

2. Lange termijn visie op het gebied van bestaanszekerheid en arbeidsmarkt

Gemeenten zien het dagelijks in de praktijk: inwoners die niet meer rond kunnen komen. Een groeiend aantal huishoudens zit financieel klem vanwege stijgende kosten, boven op de reeds hoge vaste lasten. Basisvoorzieningen zijn niet meer betaalbaar. De balans tussen inkomsten en uitgaven is zoek. Een steeds groter deel van het inkomen gaat naar basisvoorzieningen zoals wonen, boodschappen en energie. Mensen hebben te weinig financiële armslag om basisvoorzieningen als wonen, zorg, boodschappen, energie en vervoer te kunnen bekostigen. Dat betekent leven in bestaansonzekerheid

Naast de crisis op bestaanszekerheidscrisis speelt de stikstofcrisis, de asielcrisis, de wooncrisis en zijn er groeiende tekorten op de arbeidsmarkt. Dit alles zorgt voor veel onzekerheden en veel aanpakken gericht op de korte termijn om deze crises te bedwingen.

De VNG pleit voor een lange termijnvisie op gebied van bestaanszekerheid en arbeidsmarkt om ervoor te zorgen dat niet alleen de huidige crisis bezworen wordt maar ook om te zorgen dat we voorbereid zijn op de toekomst.

Een grote groep inwoners leeft in bestaansonzekerheid en/of doet niet mee op de arbeidsmarkt. Dit vraagt niet alleen om actie maar ook om een visie om dit structureel aan te pakken.

3. Uitvoering gemeenten staat onder druk

Gemeenten zijn steeds vaker de oplosser van crises. De afgelopen jaren hebben gemeenten aan de lat gestaan voor de uitvoering van de TONK en de TOZO. Meer recentelijk hebben de gemeenten hun verantwoordelijkheid gepakt bij de opvang van Oekraïners, de asielcrisis en de uitvoering van de energietoeslag. Deze aanpakken moeten in korte tijd en met veel onzekerheid over eventuele vergoedingen en compensaties uitgevoerd worden.

Deze continue verzwarende van taken heeft tot gevolg dat de grenzen van de uitvoering door gemeenten zijn bereikt. De VNG pleit er voor om bij toekomstige nieuwe regelingen voor een oplossing in eerste instantie naar het Rijk en de landelijke uitvoeringsorganisaties te kijken.

Daarnaast lopen gemeenten al geruime tijd tegen het probleem aan dat het niet mogelijk is om gegevens van inwoners te delen binnen de eigen organisatie of met andere partijen. Dit zorgt er in de praktijk voor dat inwoners onnodig meerdere keren soortgelijke informatie moeten verstrekken. Doordat het niet mogelijk is om gegevens op een makkelijke en laagdrempelige manier te delen duurt de hulpverlening langer en zorgt het voor veel frustratie en weerstand bij inwoners.

4. Energietoeslag

De afgelopen tijd is er veel aandacht gevraagd voor de problematiek van stijgende energielasten bij studenten. Studenten zijn als groep niet bekend bij gemeenten. Door de inrichting van de energietoeslag dreigde juist deze groep tussen wal en schip te vallen. Om de energietoeslag uitvoerbaar te houden pleit de VNG ervoor om studenten op een andere manier te compenseren buiten de bestaande regeling van energietoeslag om zoals die nu uitgevoerd wordt door gemeenten.

Daarnaast maken wij ons zorgen over de uitvoeringskosten die gemoeid zijn met de energietoeslag. Van verschillende gemeenten krijgt de VNG signalen binnen dat de bestaande vergoeding de kosten voor de uitvoering niet dekt. Zeker in deze onzekere tijden hebben gemeenten een garantie nodig dat kosten die zij maken in de uitvoering van de energietoeslag vergoed worden.

5. Verhoging WML

De verhoging van het wettelijk minimumloon met 10% is een positieve en noodzakelijke ontwikkeling om de bestaanszekerheid van onze inwoners te herstellen. De VNG maakt zich echter zorgen over de hogere kosten waar gemeenten als gevolg van deze verhoging mee worden geconfronteerd. Een hoger minimumloon werkt direct door in de kosten die gemeenten maken voor de kwetsbare doelgroep die werkt in de sociale werkvoorziening, beschut werk, of werkt met loonkostensubsidie. De verhoging van deze kosten is niet doorberekend in de budgetten die gemeenten voor deze taken ontvangen. Deze budgetten zijn daarom op dit moment niet toereikend.

6. Aanpassing toeslagenstelsel

Het voorstel om de huurtoeslag uit te keren gebaseerd op een normhuur, stuit op grote bezwaren bij de VNG. Uit het laatste onderzoek van het Nibud blijkt dat bij de implementatie van de voorgestelde wijziging een grote groep inwoners er financieel op achteruit dreigt te gaan. Dit zijn voornamelijk inwoners met lagere inkomens die al onder zware druk staan door de hogere energielasten en stijgende inflatie.

De voorgestelde wijzigingen voor de kinderopvangtoeslag kunnen ook grote effecten hebben. Door personeelskrapte zullen de lonen stijgen, wat leidt tot hogere uurtarieven. De 96%-vergoeding op basis van de maximum uurprijs (MUP) stimuleert deze prijsverhoging door de kinderopvangorganisaties extra en zorgt voor een grotere vraag naar kinderopvang. Met hogere uurtarieven wordt het verschil tussen de rijksvergoeding op basis van de MUP en de uurtarieven groter. Daardoor wordt kinderopvang voor ouders met een laag inkomen steeds moeilijker betaalbaar. De kosten voor de gemeentelijke regelingen zullen hierdoor ook stijgen.

7. Sociale werkbedrijven

Voor de uitvoering van de Wet sociale werkvoorziening (SW) en de Participatiewet maken gemeenten voornamelijk gebruik van gemeentelijke sociaal ontwikkelbedrijven. In deze bedrijven werken mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt en/of met een arbeidsbeperking. Gemeenten en SW-bedrijven treden bij de uitvoering in veel gevallen ook op als werkgever. In 2021 zijn hierover twee Cao's gesloten: de CAO SW en de CAO Aan de slag.

Begin oktober heeft de VNG, samen met Cedris, FNV en CNV een brief aan minister Schouten gestuurd om aan te dringen op overleg omdat het voortbestaan van deze sociale infrastructuur in gevaar is, maar ook de financiële positie van deze zeer kwetsbare werknemers. Dat laatste klemt te meer gezien de recente

inflatie en de gestegen energieprijzen, ondanks de compensatie die daarvoor beschikbaar komt en ondanks de aanstaande verhoging van het minimumloon.

De reden is dat de gemeentelijke sector met forse tekorten kampt onder meer als gevolg van de komst van de Participatiewet met bijbehorende bezuinigingen. Voor de werkgevers (VNG en Cedris) was aanvullende financiering van de CAO *Aan de slag* een noodzakelijke voorwaarde om hem af te sluiten. Die voorwaarde is echter nog niet ingevuld.

Het risico bestaat dat gemeenten er, vanwege financiële motieven, voor kiezen mensen in de bijstand te laten, omdat dat voor hen goedkoper is. Dat is niet de bedoeling. Het hindert maatschappelijke deelname van deze mensen en brengt de continuïteit van de SW-sector in gevaar. We roepen u daarom op bij de minister aan te dringen op zo spoedig mogelijk overleg met de vier partijen over aanvullend budget.

8. Asbest

SZW heeft een deel van het asbestdossier van het voormalige departement VROM overgedragen gekregen. Sindsdien is asbest teveel als Arbo-onderwerp behandeld. De relatie met de leefomgeving en/of milieu kreeg geen of nauwelijks aandacht. Gemeenten zijn niet betrokken geweest bij de beleidskeuzes in het Arbo-gedomineerd stelsel. Ook BZK is niet betrokken geweest bij het bedenken van het beleid van SZW. Vanaf het begin is er dus een te beperkte blik geweest. Tegen die achtergrond willen we twee zaken bij u onder de aandacht brengen:

Werk interbestuurlijk samen aan de maatschappelijke opgaven

We stellen voor dat er interdepartementaal met de decentrale overheden wordt gekeken naar de asbestopgave in Nederland en daar regie op laten nemen door het ministerie van BZK. Zo kan Nederland als EU-lidstaat een visie ontwikkelen hoe de asbestopgave, vooral in de gebouwvoorraad, acceptabel veilig, slim en snel kan worden aangepakt. Dit past in de lijn zoals verwoord in de begroting van het ministerie van BZK voor 2023.

Na het wegvallen van het departement van VROM is er geen duidelijkheid ontstaan wat er van gemeenten precies wordt verwacht en wat er is vastgelegd qua taken als er een sloopmelding wordt ingediend.

Voer de motie-Smals c.s. zo snel mogelijk uit en gebruik de aanbevelingen van het rapport van de NSOB uit 2020 en rapporteer aan de Kamer

De NSOB stelt 'dat een heel ondoorzichtig, kostbaar stelsel met perverse prikkels in het leven is geroepen om van asbest in de gebouwde omgeving af te komen'. Het ontbreekt onder meer aan basisvoor-

waarden voor een goed functionerende governance. Naar aanleiding hiervan heeft de Tweede Kamer in november 2020 in de [motie-Smals c.s. \(25883-397\)](#) opgeroepen de uitgangspunten van het NSOB-rapport serieus te nemen en handhaving en publieke sturing op het asbestdossier te versterken. Deze motie is nog steeds niet uitgevoerd.

Anders dan de Memorie van Toelichting op het Ontwerpbesluit wellicht doet voorkomen is het standpunt van de VNG altijd duidelijk en hetzelfde geweest. Voor de volledigheid kunt u die uitgebreide VNG visie nalezen via: <https://vng.nl/nieuws/asbeststelsel-moet-op-de-schop>.